

PŘEHLED PRACOVNÍKŮ V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH VYKONÁVAJÍCÍCH ODBORNOU ČINNOST DLE ZÁKONA Č. 108/2006 SB. O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

V případě, že ze žádosti nebude jednoznačné vymezení pracovní pozice, může si SK vyžádat dodatečné informace/dokumenty k dané pracovní pozici, což následně může být ověřováno také při veřejnosprávní kontrole.

Okruh pracovníků (§ 115)

V sociálních službách vykonávají odbornou činnost

- a) sociální pracovníci za podmínek stanovených v § 109 a 110,
- b) pracovníci v sociálních službách,
- c) zdravotničtí pracovníci,
- d) pedagogičtí pracovníci,
- e) manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, **kterí přímo poskytují sociální služby.**

Sociální pracovník (§ 109)

Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.

Sociální pracovník působí ve všech druzích sociálních služeb. V praxi jednotlivých poskytovatelů může být pozice nazývána např. odborný poradce, terénní sociální pracovník, krizový intervent apod. Pozici je třeba vždy jednoznačně identifikovat v souladu se ZSS (např. sociální pracovník -odborný poradce). Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka stanovuje § 110 ZSS.

Pracovníci v sociálních službách (§ 116)

Pracovníkem v sociálních službách je ten, kdo vykonává

- a) **přímou obslužnou péčí o osoby** v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb spočívající v nácvičku jednoduchých denních činností, pomoci při osobní hygieně a oblékání, manipulaci s přístroji, pomůckami, prádlem, udržování čistoty a osobní hygieny, podporu soběstačnosti, posilování životní aktivizace, vytváření základních sociálních a společenských kontaktů a uspokojování psychosociálních potřeb,
- b) **základní výchovnou nepedagogickou činnost** spočívající v prohlubování a upevňování základních hygienických a společenských návyků, působení na vytváření a rozvíjení pracovních návyků, manuální zručnosti a pracovní aktivity, provádění volnočasových aktivit zaměřených na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností formou výtvarné, hudební a pohybové výchovy, zabezpečování zájmové a kulturní činnosti,

c) **pečovatelskou činnost v domácnosti** osoby spočívající ve vykonávání prací spojených s přímým stykem s osobami s fyzickými a psychickými obtížemi, komplexní péči o jejich domácnost, zajišťování sociální pomoci, provádění sociálních depistáží pod vedením sociálního pracovníka, poskytování pomoci při vytváření sociálních a společenských kontaktů a psychické aktivizaci, organizační zabezpečování a komplexní koordinování pečovatelské činnosti a provádění osobní asistence,

d) **pod dohledem sociálního pracovníka** činnosti při základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

V praxi jednotlivých poskytovatelů může být pozice nazývána např. směnový pracovník, asistent, aktivizační pracovník apod. Pozici je třeba vždy jednoznačně identifikovat v souladu se ZSS (např. pracovník v sociálních službách-aktivizační pracovník, pracovník v sociálních službách-přímá obslužná péče). Pozici pracovníka v sociálních službách nelze zaměňovat s obdobnými pozicemi ve zdravotnictví jako je sanitář nebo ošetřovatel.

Předpoklady pro výkon povolání pracovníka v sociálních službách stanovuje § 116 odst. 2 až 5 ZSS.

Zdravotničtí pracovníci (§ 117)

Podmínky výkonu činnosti zdravotnických pracovníků stanoví zvláštní právní předpisy:

- Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů.

Zdravotničtí pracovníci působí v některých zejména pobytových službách. Z hlediska ne/uznatelnosti je rozhodující, zda je pozice v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., druhem sociální služby, základními činnostmi, cílovou skupinou a řešenou nepříznivou sociální situací. Pozice, které jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, jsou neuznatelné (např. všeobecná sestra, lékař). Pozici je třeba vždy jednoznačně identifikovat v souladu se zvláštními právními předpisy upravujícími podmínky výkonu činnosti zdravotnických pracovníků. Dle § 36 ZSS rozsah a podmínky zabezpečení a hrazení zdravotní péče o osoby, kterým se poskytují pobytové služby, upravují zvláštní právní předpisy (zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách)

Pedagogičtí pracovníci (§ 117)

Podmínky výkonu činnosti pedagogických pracovníků stanoví zvláštní právní předpis: Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 383/2005 Sb.

Jedná se např. o pozice speciální pedagog, pedagog volného času. Z hlediska ne/uznatelnosti je rozhodující, zda je pozice v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., druhem sociální služby, základními činnostmi, cílovou skupinou a řešenou nepříznivou sociální situací. Pozici je třeba vždy jednoznačně identifikovat v souladu se zvláštními právními předpisy upravujícími podmínky výkonu činnosti pedagogických pracovníků.

Manželští a rodinní poradci (§ 116a, odst. 1)

Odbornou způsobilostí je VŠ vzdělání – absolvování jednooborové psychologie nebo magisterského programu na VŠ humanitního zaměření současně s absolvováním postgraduálního výcviku v metodách manželského poradenství a psychoterapie v rozsahu min. 400 hodin nebo obdobného dlouhodobého psychoterapeutického výcviku akreditovaného ve zdravotnictví. Z hlediska ne/uznatelnosti je rozhodující, zda je pozice v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., druhem sociální služby, základními činnostmi, cílovou skupinou a řešenou nepříznivou sociální situací.

Další odborní pracovníci (§ 116a, odst. 2)

Odbornou způsobilostí je vysokoškolské vzdělání (např. právník nebo psycholog, kteří poskytují poradenství klientům). Do tohoto okruhu je možné zařadit pracovníky z oblasti zdravotnictví, pokud jejich péči nelze hradit z veřejného zdravotního pojištění (může jít např. nutričního terapeuta, adiktologa, ergoterapeuta, fyzioterapeuta apod.). Z hlediska ne/uznatelnosti je rozhodující, zda je pozice v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., druhem sociální služby, základními činnostmi, cílovou skupinou a řešenou nepříznivou sociální situací. Pozici je třeba vždy jednoznačně identifikovat v souladu se ZSS (např. další odborný pracovník-právník: poradenství klientům).

Z hlediska zařazení do příslušného okruhu pracovníků je směrodatná pracovní náplň zaměstnance a druh sociální služby (např. pokud pozice nazvaná „vychovatel“ je z hlediska pracovní náplně ve skutečnosti pracovník v soc. službách – jako takový by tedy měl být uváděn)

Veškeré názvy pracovních pozic musí být v souladu se ZSS a s údaji uvedenými v Registru poskytovatelů sociálních služeb (např. sociální pracovník-terénní pracovník a pracovník v soc. službách-terénní pracovník: obě varianty jsou možné, ale při uvedení pouze pozice terénní pracovník není zřejmé, do jakého okruhu pracovník patří a jaké jsou jeho kompetence).

NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY U UVÁDĚNÝCH PRACOVNÍCH POZIC

- Směšování dvou okruhů pracovníků s odlišnými kvalifikačními předpoklady (např. pozice s názvem základní výchovná nepedagogická činnost-vychovatelka: základní výchovná nepedagogická činnost je náplní práce pracovníka v soc. službách, vychovatel je pedagogický pracovník, který musí mít příslušnou kvalifikaci)
- Uvádění pozice, pro kterou ale pracovník nesplňuje příslušnou kvalifikaci dle zákona (např. pracovník v sociálních službách je označen jako ergoterapeut)

- Z názvu pozice není zřejmé, zda jde o sociálního pracovníka, pracovníka v sociálních službách nebo jiného odborníka (např. preventista)
- Pozice psychoterapeut – psychoterapie je dlouhodobý proces. V případě zjištění potřeby psychoterapie by služba měla pomoci klientovi s vyhledáním vhodné péče, kterou si následně hradí sám nebo je hrazena z veřejného zdravotního pojištění. Pokud pracovník působí ve službě jako psycholog nebo manželský a rodinný poradce, je třeba ho takto identifikovat.
- Pozice logoped, klinický logoped – logopedickou péči může poskytovat speciální pedagog jakožto pedagogický pracovník. Klinický logoped je nelékařské zdravotnické povolání – logopedická péče je pak v případě indikace hrazena z veřejného zdravotního pojištění.
- Pozice terapeutické činnosti – z názvu pozice není zřejmé, o jaké terapeutické činnosti se jedná, proto je třeba je specifikovat (canisterapie, arteterapie, muzikoterapie apod.) a doložit osvědčením. Tyto činnosti může v rámci své náplně práce vykonávat sociální pracovník, pracovník v sociálních službách nebo další pracovníci, kteří vykonávají odbornou činnost (např. psycholog, fyzioterapeut). Terapeutické činnosti jsou uznatelné u služeb, které jako jednu ze základních činností poskytují tzv. socioterapeutické činnosti. Jejich obsah je u různých druhů služeb vymezen různě. Ne/uznatelnost je posuzována na základě toho, zda jsou v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., druhem sociální služby, základními činnostmi, cílovou skupinou a řešenou nepříznivou sociální situací. Je třeba mít na paměti, že součástí náplně práce pracovníka v sociálních službách v rámci základní výchovné nepedagogické činnosti je „provádění volnočasových aktivit zaměřených na rozvíjení osobnosti, zájmů, znalostí a tvořivých schopností formou výtvarné, hudební a pohybové výchovy“, se kterým nelze odbornou terapii zaměňovat. Je třeba mít na paměti, že v případě, že je pracovník zařazen do okruhu dalších odborných pracovníků, musí mít v souladu § 116a odst. 2 ZSS vysokoškolské vzdělání.
- Pozice lektor - z názvu pozice není zřejmé, o jakou lektorskou činnost se jedná, proto je třeba ji specifikovat. Rovněž musí být zřejmé, že lektorskou činnost nelze zajistit s využitím sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách (pod dohledem sociálního pracovníka vykonává výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti). Lektorské aktivity musí být poskytovány uživatelům, nikoli pracovníkům. Ne/uznatelnost je posuzována na základě toho, zda je v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., druhem sociální služby, základními činnostmi, cílovou skupinou a řešenou nepříznivou sociální situací.